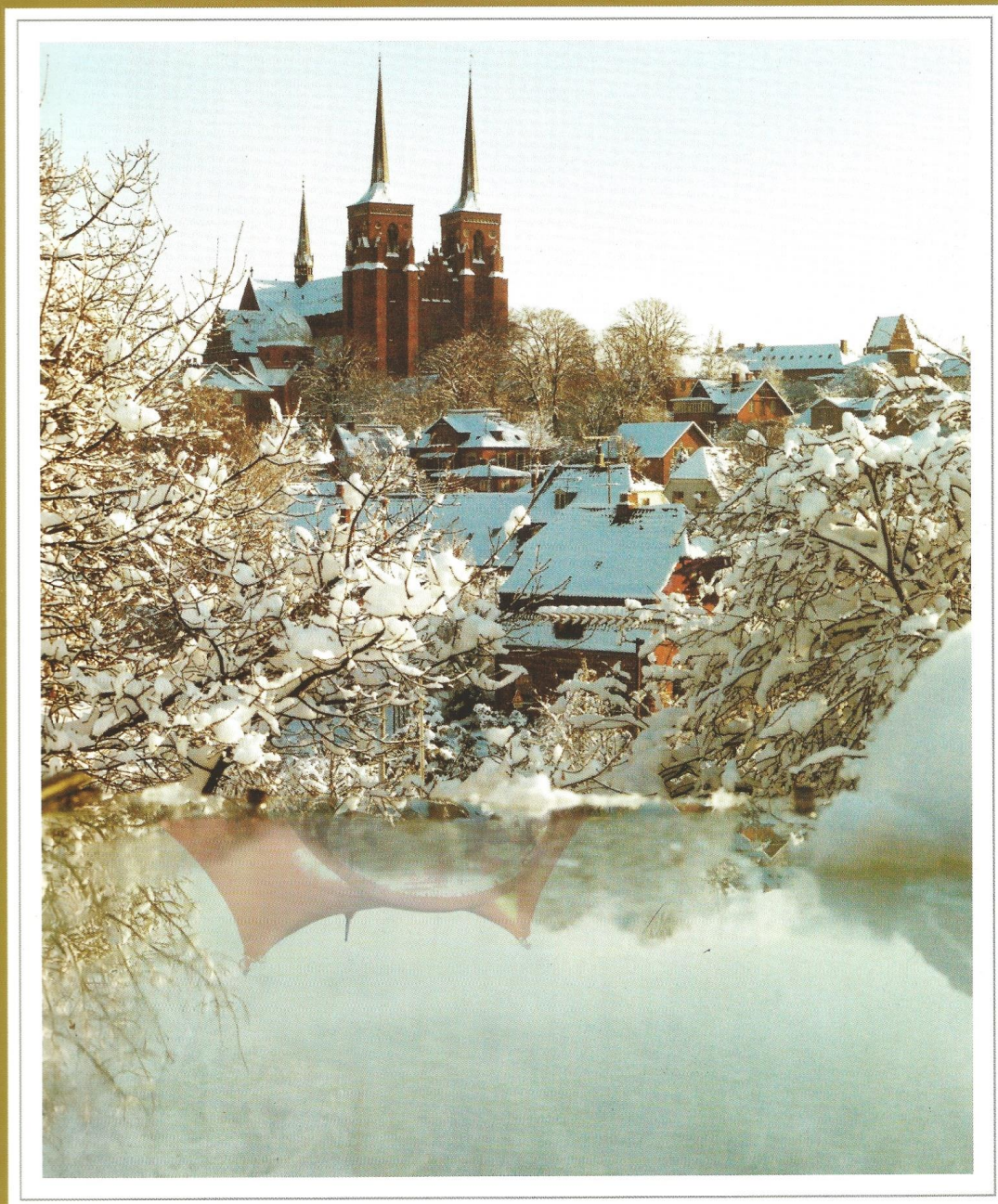

Jul i Roskilde

Årgang 2000

Skomagergade - renovering

CLAUS B. HANSEN - ARKITEKT M.A.A. · FOTO: MIE BIDSTRUP

Et lille udsnit af Skomagergades sydlige husrække har gennem de seneste år gennemgået en renovering, ombygning og udvidelse. Den blev afsluttet ved årtusindeskiftet.

Der er her tale om Skomagergade 15, 17 og 19. Jeg vil i det følgende berette lidt om de ideer og tanker, der ligger til grund for en renovering af denne karakter.

Købstadsmiljø

Det er en vigtig målsætning i Roskildes Kommuneplan 2001, gældende fra 1991 - 2001, at bevare og forstærke købstadsmiljøet. Denne målsætning var ligeledes gældende i de forudgående kommuneplaner. Ja selv i de Partielle Byplanvedtægter udarbejdet tilbage i 60'erne og 70'erne - hvoraf nogle stadig er gældende - var målsætningen den samme, at bevare og forstærke købstadsmiljøet.

Med betegnelsen købstadsmiljø, skal der naturligvis ikke blot forstås det ydre udtryk,

Skomagergade 15- før ombygning

men i lige så høj grad købstadens vitalitet - udviklingen af produktion, handel, service og boliger.

Kort sagt, at bevare købstadsmiljøet betyder, at bevare og videreudvikle såvel de byarkitektoniske træk som vitaliteten.

At bevare og videreudvikle bygningernes byarkitektoniske træk betyder ikke, at ny arkitektur ikke kan indpasses.

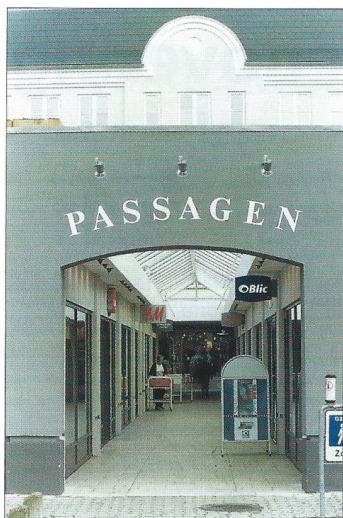
Blot denne indpassning sker på de eksisterende forholds præmisser, såsom at respektere et gadeforløbs krumning. Ved udførelse af meget lange bygningsforløb, som det i dag kendes i Skomagergade, udvandes billedet af det karakteristiske krumme gadeforløb, som kendetegner de fleste købstadsbyer.

Det fremgår af de forskellige tidsperioder, hvordan man opfattede begrebet at forstærke købstadsmiljøet, hvordan man kunne gøre Roskilde mere vital. Ser vi tilbage på bymidstens udvikling i nyere tid, har Roskildes bymidte, specielt af to omgange, gennemgået en større forandring. Første gang ikke helt planlagt ved storbranden i 1735, hvor store dele af Skomagergade nedbrændte.

Anden gang mere planlagt, indenfor en 10-årig periode fra midten af 60'erne til midten af 70'erne, hvor store dele af det gamle Skomagergade blev nedrevet.

Skomagergade 15 - efter ombygning

Passagen fra Schmelzt Plads.

I denne 10-årige periode var det den almindelige opfattelse, at skulle Roskilde overleve som købstad, overfor den stadigt voksende udvikling i Københavns- og ikke mindst i Tåstrup-området, ja så måtte de ældre bygninger i bymidten lade livet til fordel for opførelse af nye og større sammenhængende forretningsejendomme. Her kan nævnes Passagen og Peberrenden. Nogle af de nedrevne bygninger var tilbage fra tiden efter storbranden i 1735.

Lidt historie

Ejendommen i Skomagergade 15 var både før og efter branden i 1735 det centrale samlingspunkt i byen, idet bygningen fungerede som posthus. Huset gik under betegnelsen Gl. Postgård. Efter branden blev der opført en 20-fags og to etagers bygning. Den eneste to-etagers bygning i byen på dette tidspunkt.

Bygningen blev nedrevet i 1964 for at gøre plads til det byggeri, som siden fik betegnelsen »Passagen«.

Passagebygningen var karakteristisk ved sin tidstypiske »60'er byggestil«. Meget store glaspartier i bunden af bygningen, hvor butikkerne var beliggende, lette facadekonstruktioner og fladt tag, kort sagt en byggekloks lagt i Skomagergade uden smålige hensyn til gadens krumning og bymidtens byggestil i øvrigt.

Ejendommen i Skomagergade 17 var oprindeligt et spidsgavlet bindingsværkshus, som i 1880 blev renoveret og udbygget med overliggende etager. Ejendommen husede i mange år fra midten af 1900-tallet den kendte isenkræmmerhandel, Kelps.

Ved ombygningen af ejendommen i 1999, fandt vi en indmuret flaske under det gamle

fundament, hvoraf fremgik at flasken var indstøbt i 1880. I øvrigt skrevet med en meget smuk håndskrift.

Renoveringsopgaven

Renoveringen og ombygningen af Skomagergade 15 blev udført samtidig med renoveringen og udvidelsen af Skomagergade 17.

I dag udgør disse to ejendomme een matrikel, altså en samlet ejendom med leje målsskel på tværs af de gamle matrikelskel.

Som jeg indledte med at beskrive, er det vigtigt at man ved en renovering af denne karakter, tager hensyn til gadens krumning og bygningernes indpasning i det eksisterende miljø. Derfor er der fastholdt en klar opdeling af de to ejendomme, uagtet at de i dag udgør en samlet ejendom med større butikslejemål. Udgangspunktet for renoveringen af de to ejendomme var meget forskellige.

Skomagergade 15, Passagen, med den tidstypiske 60'er byggestil og Skomagergade 17, som i princippet senest var renoveret i 1880, skulle gerne begge indpasses i Roskildes købstadsmiljø.

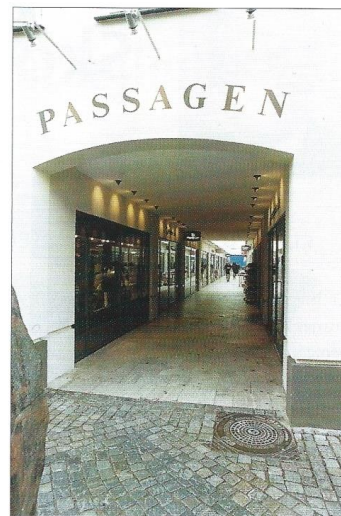
Det lå klart, at med Skomagergade 15, Passagen, med 60'er byggestilen, skulle der ske en radikal forandring, hvis målet skulle opnås. Glasfacaderne var for store, facadematerialerne og fladtagskonstruktionen var ikke heldig, og der var ikke taget hensyn til gadens krumning ved en facadeopdeling.

Det var tanken at skabe en bygning, som var mere identisk med et byhus, end et køsløst 60'er hus. Derfor blev der valgt en ny byggemetode, som vist nok ikke er set før ved renovering af en bymidteejendom. Der blev i princippet bygget en helt ny bygning udenpå den gamle bygning.

Konstruktivt blev der muret en ny ydervæg udenpå den eksisterende bygning. Samtidig blev fladtagskonstruktionen forsynet med et

Skomagergade 17 - kælderudgravning.

Passagen fra Skomagergade

egentligt tag, en mansardtagskonstruktion, som var tidstypisk i den senklassicistiske tidsperiode i slutningen af 1800-tallet. Tagformen kendes bl.a. ved bygninger som hotel Prinsen.

Facaderne blev udført med en opdeling i tre hovedfag. Et fag i midten, med et mindre fremspring til understregning af portgennemgangen i Passagen.

To symmetriske sidefag med 4-fags vinduer på hver side af portgennemgangen, til understregning af gadens krumme linie.

Den 4-fags vinduesopdeling er en lille historie i sig selv. Ved butiksbyggerier som Passagen, de tidstypiske 60'er byggerier, kunne butiksinduerne normalt ikke blive store nok. Man målte næsten butikkens kvalitet ved størrelsen af butiksfacaderne.

På dette område er der heldigvis sket et holdningsskift, idet det efterhånden er opfattelsen, at en kunde bedre kan fokusere på en given udstillingsvare, hvis der er klarere opdeling mellem de enkelte varegrupper. Dette kan opnås ved at udføre mindre vinduespartier og flere facadepillere.

Herved får bygningen samtidig et mere massivt udtryk, et udtryk af at bygningen hviler på et fundament og ikke et glasparti. Det byarkitektoniske træk er således i harmoni med dagens forbrugerønske - købstadsmiljøet er forstærket.

I passagegennemgangen er der indbygget en ovenlyskonstruktion, således at gennemgangen i sig selv er en oplevelse.

Den omkringliggende bygning kan opleves gennem glastagskonstruktionen.

Inde i Passagen er der tilstræbt en enkel helhed mellem vinduesfacader og skiltning.

Det er vigtigt, at skiltingen er enkel og præcis, således at det nemt kan overskues, hvilken butik der er tale om.

Renoveringen og ombygningen af Skomagergade 17, den nuværende Hennes & Mauritz butik, har som tidligere nævnt i princippet medført en sammenbygning med Skomagergade 15, Passagen. Den udvendige renovering af Skomagergade 17 var dog af en helt anden karakter end Passagen.

Der var her tale om en renovering af en bygning fra 1880, hvor det var ønsket at fastholde og udbygge den oprindelige byggestil.

For at understrege de to bygningers forskellighed er der valgt forskellige facadefarver på de pudsede facader.

Den indvendige renovering af Skomagergade 17 var omfattende. Der blev udgravet en kælderetage under hele den eksisterende bygning, samt i grundarealet mellem Skomagergade og Schmeltz Plads. Herved kunne der opnås en større butik til Hennes & Mauritz i to etager.

Selve udgravningsarbejdet af kælderetagen skete således under den eksisterende 4-etages bygning, mens bygningen stadig var i brug.

Metoden, der blev anvendt til udgravning og støbning af den nye kælder, var en form for en nyudviklet byggemetode, idet alle bærende konstruktioner fra 1. sal og nedefter er komplet udskiftet. Bygningen var i perioder »svævende«.

Der blev foretaget en glidende støbning af nye søjler og fundamenter, efterhånden som gravearbejdet under den eksisterende bygning skred frem.

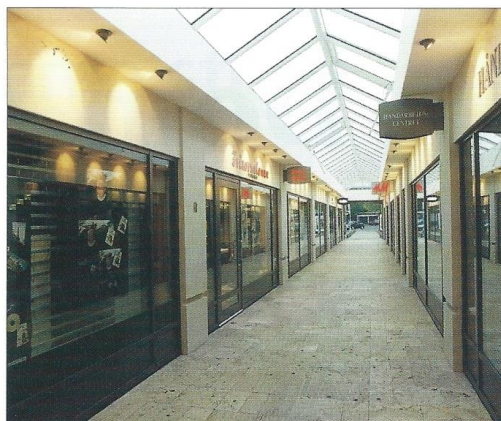
Skomagergade 19, naboejendommen til Hennes & Mauritz, husede for år tilbage »Strøpemagasinet«. Efter en omfattende renovering og kælderudgravning efter samme metode som for Skomagergade 17, anvender Fona i dag hele ejendommen.

Fremtiden

Det lille stykke af Skomagergade som nu er færdigrenoveret, Skomagergade 15, 17 og 19, kan måske være til inspiration for andre ejendomme i bymidten.

Når Roskildes Byråd på et tidspunkt skal tage stilling til en renoveringsplan for hele området på og omkring Schmeltz Plads, bør rammerne for renovering af de eksisterende ejendomme indgå i denne planlægning.

Det bør overvejes, om ikke de tidstypiske 60'er ejendomme skal have mulighed for at blive udbygget med en ekstra tagetage som erstatning for de nuværende fladtagskonstruktioner.

Passagen med glastage.

Vel at mærke en tagetage som må udnyttes til f.eks. boligformål. Det kunne skabe et økonomisk incitament for en renovering af nævnte ejendomme.

I dag rummer de gældende partielle vedtægter for Skomagergade ikke mulighed for udnyttelse af en overbygget tagetage.

Den nye tagetage som er bygget på Skomagergade 15, Passagen, må således ikke anvendes til noget formål.

Der kunne have været nogle pragtfulde lejligheder med udsigt over byens tage og Roskilde Fjord.